

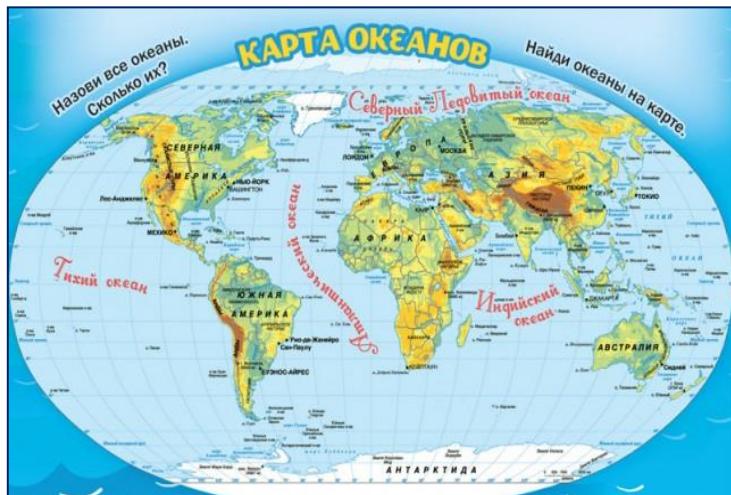
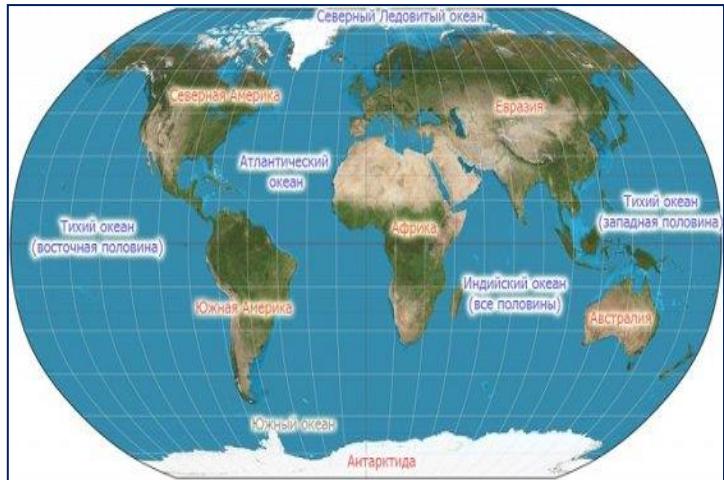
MAVZU: HIND OKEANI TABIATI

REJA:

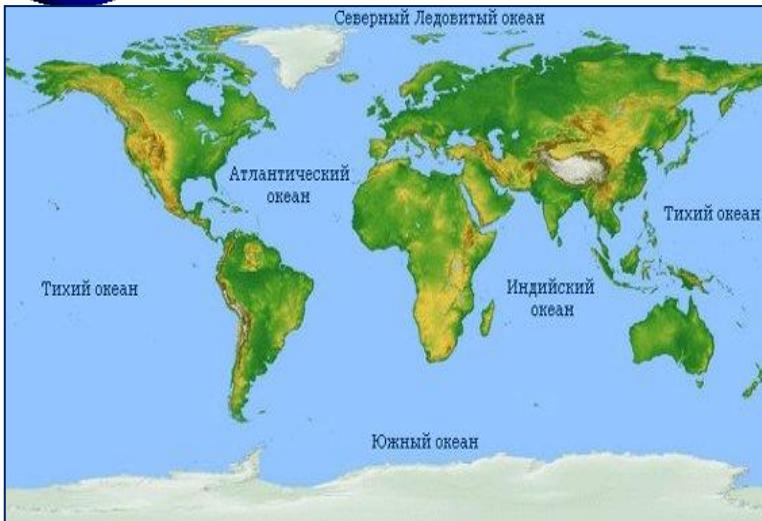
- 1. Dunyo okeani to‘g‘risida
ma’lumot*
- 2. Hind okeani tabiatи va
xususiyatlari*

1. Dunyo okeani to‘g‘risida ma’lumot

Dunyo okeanini kompleks tadqiq etish vazifasini tabiiy geografiya fani bajaradi. Yer sharining materiklar va okeanlardan tarkib topganligiga hamda ularning doimiy ravishdagi o‘zaro aloqadorligiga asoslanib geografik fanlar tizimida ***materiklar tabiiy geografiyası*** qanday rivojlangan bo‘lsa, ***okeanlar tabiiy geografiyası*** ham shu darajada rivojlangan bo‘lishi lozim.

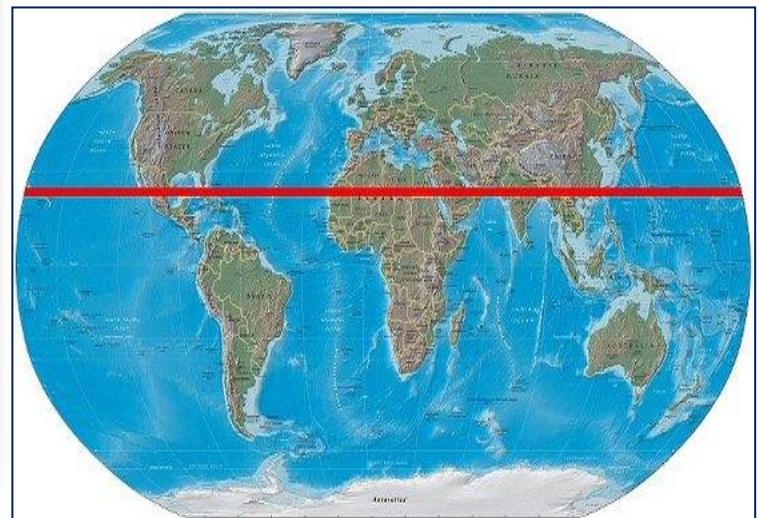
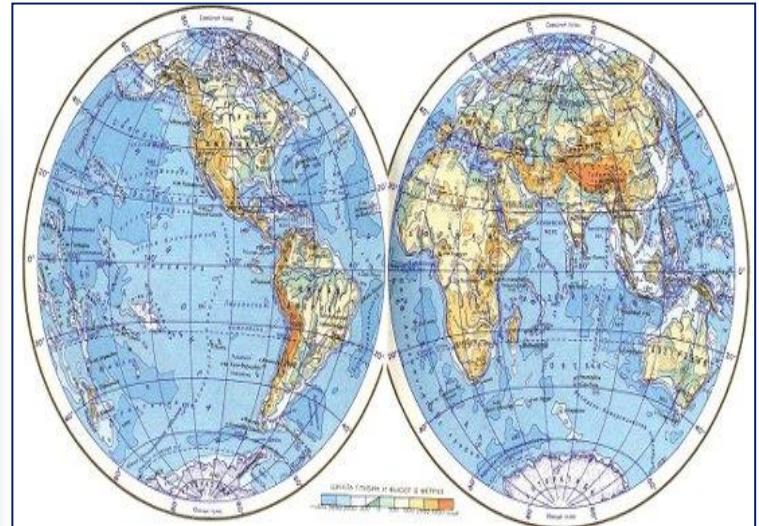

Okeanlar tabiiy geografiyasining asosiy maqsadi - okeanosferada vujudga keladigan umumiy geografik, global qonuniyatlarini, komponentlarning tabiiy geografik farqlanishlarini, akvatoriyaning va okean tubining zonal, vertikal hamda provinsial differensiatsiyalanish qonuniyatlarining namoyon bo‘lishini kompleks tadqiq etishdan iborat.

Dunyo okeani tushunchasi

Dunyo okeani Yerning materik va orollarini o‘rab turgan payonsiz suv qobig‘i. Okean tushunchasi yunoncha “Erni aylanib oqadigan azim daryo” degan ma’noni bildiradi. Sayyoramizning 361 mln km³ maydoni yoki 70,8% qismi okean suvi bilan qoplangan. Dunyo okeanining umumiy suv hajmi 1370 mln km³, o‘rtacha chuqurligi 3795 m.

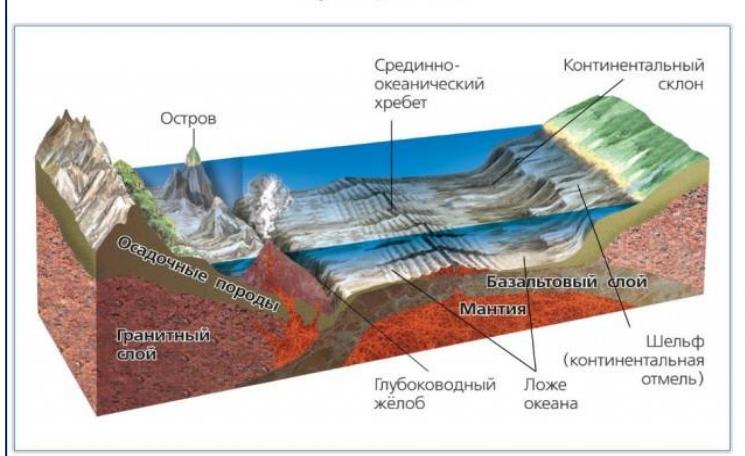
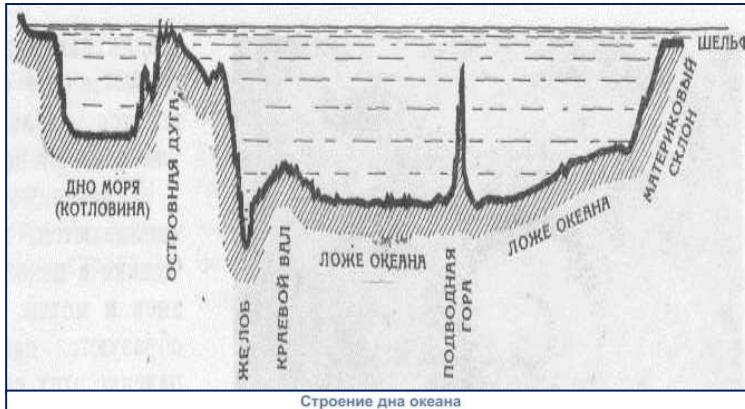
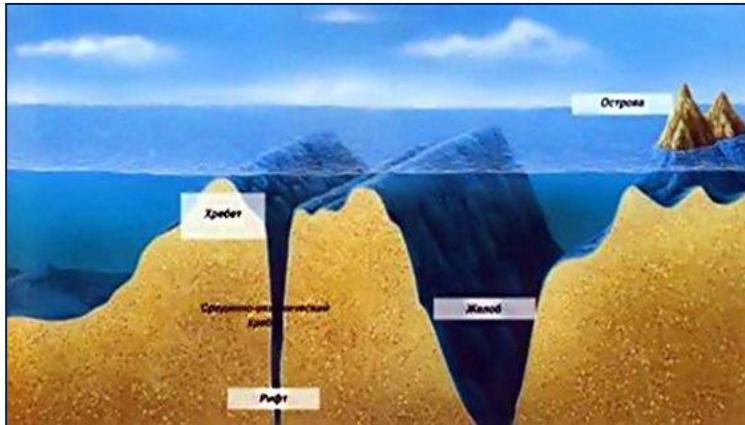

Okean akvatoriyasi Shimoliy
yarim sharning **61%**, Janubiy
yarim sharning **81%** ini
egallagan.

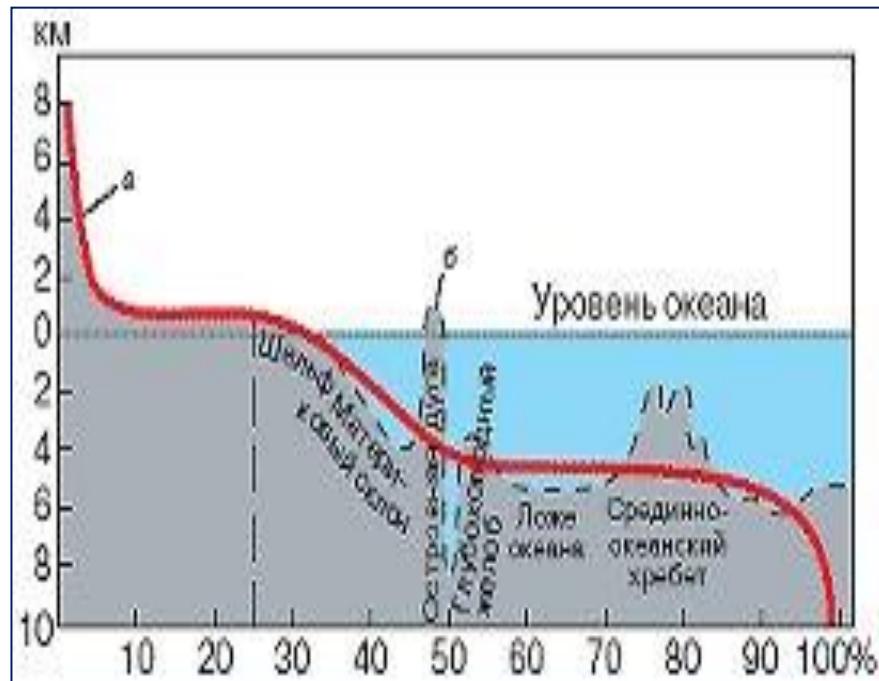
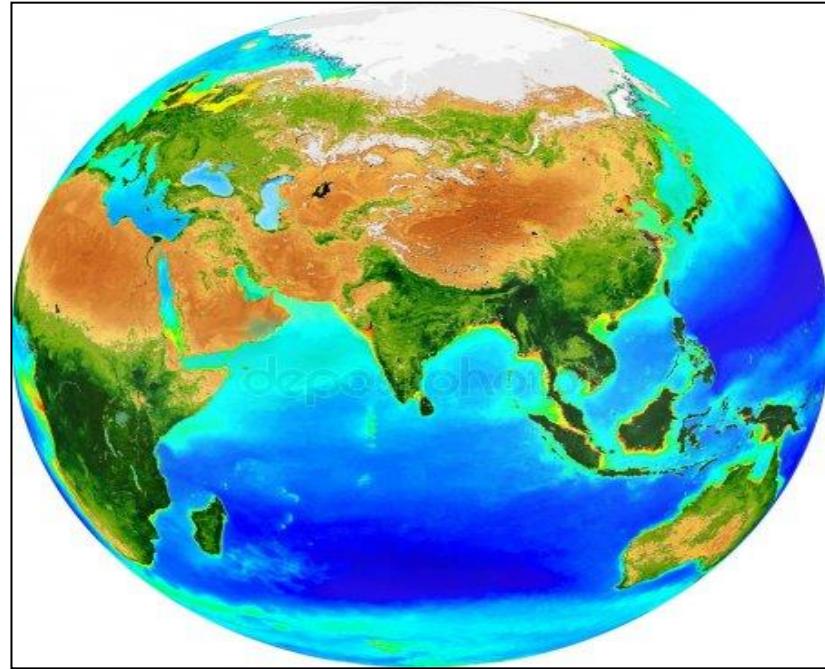
Ochiq va ichki dengizlar,
qo‘ltiqlar janubiy yarim sharda
ko‘p tarqalgan. **81°** sh.k. dan
shimolda va **56° - 65°** j.k.lar
o‘rtasida okean suvi o‘rab olgan.

Okean osti turli morfostrukturalardan – suv osti materik chekkasi (shelf), materik yon bag’ri, materik etagi, o’tkinchi zona, okean lojesi va o’rtalik okean tizmalaridan tarkib topgan.

Shelf. Bu okean va dengizlar tagining nisbatan sayoz, tekislangan va qirg‘oqqa tutash bo‘lgan qismi. Uning chuqurligi asosan **0-200 m** gacha bo‘lib, maydoni **31 mln km²** dan ko‘proq yoki Dunyo okeani tagining **7 %** maydonini egallaydi.

Дно океанов

Рельеф дна океана

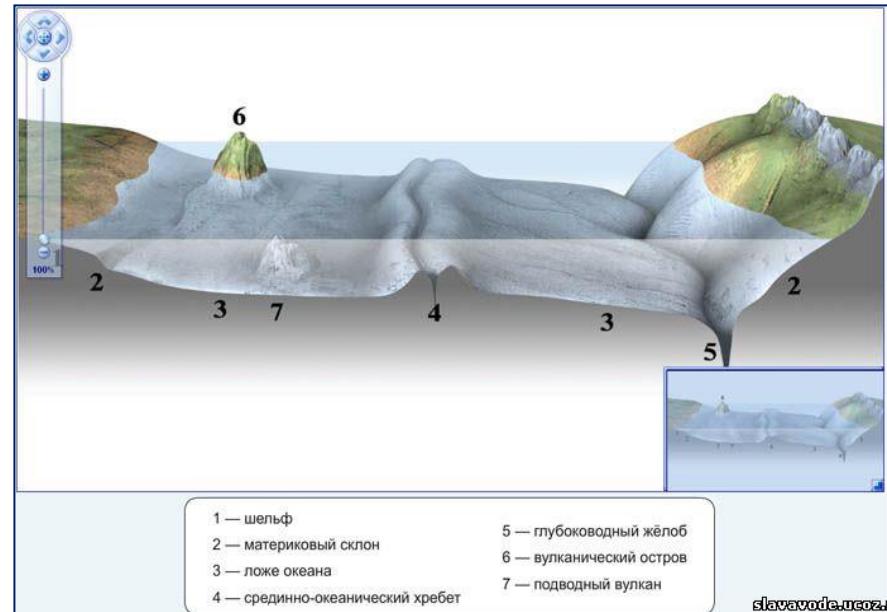
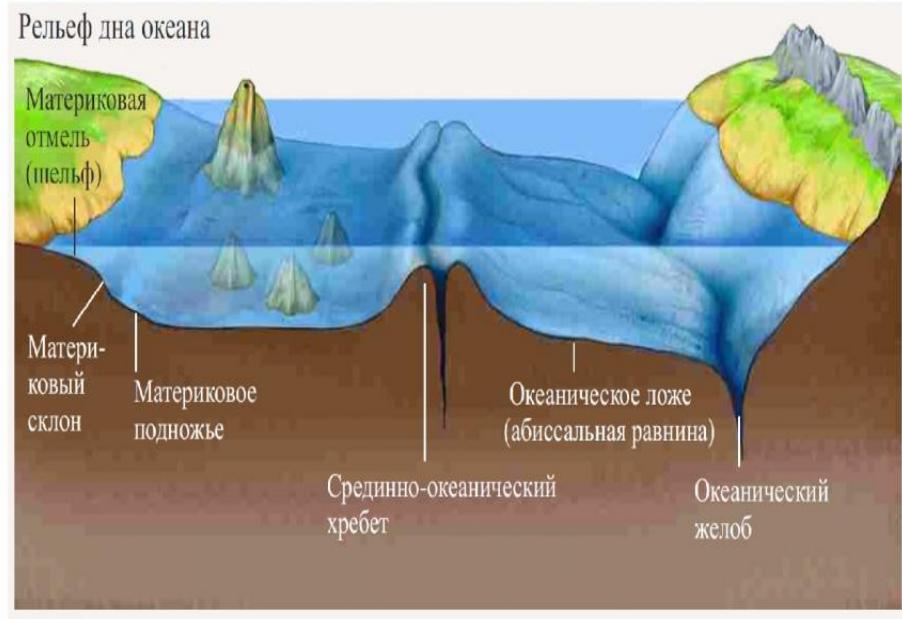
Materik yon bag'ri.

*Shelfdan farqli ravishda materik yon bag'rida okean tagining qiyaligi keskin ortadi. Uning o'rtacha qiyaligi 4° - 6° , ba'zi joylarda 15° - 30° dan ham oshadi. Materik yon bag'ri **200 m** dan **3000-3500 m** chuqurlikkacha bo'lgan okean tagini o'z ichiga oladi. Dunyo okeanida uning maydoni **24,5 mln km²** ni tashkil etadi.*

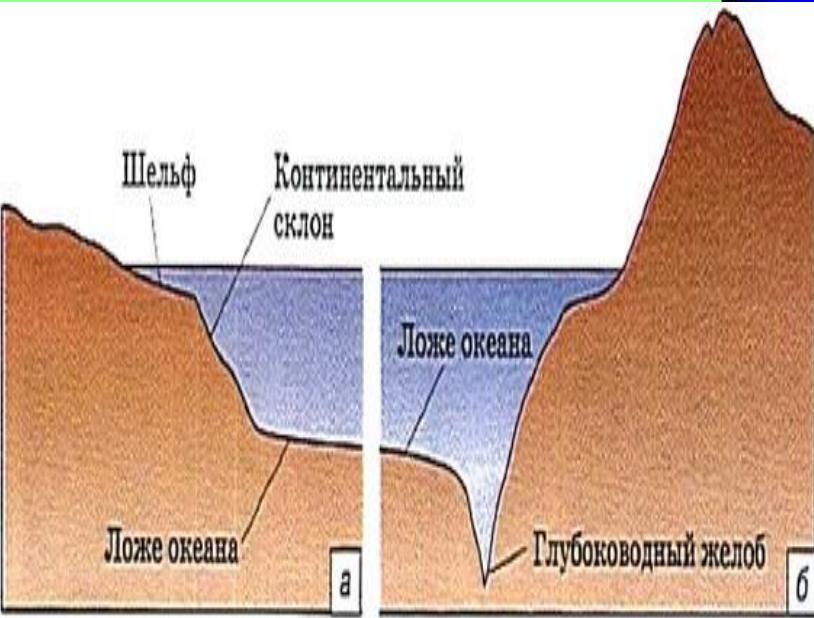
Materik etagi.

Materik etagi materik yon bag‘ri bilan okean lojesi, ayrim joylarda o‘tkinchi zona oralig‘ida joylashgan. Geomorfologik strukturasi asosan to‘lqinsimon qiya tekislik va past-baland tekisliklardan iborat.

Maydoni 25,9 mln km².

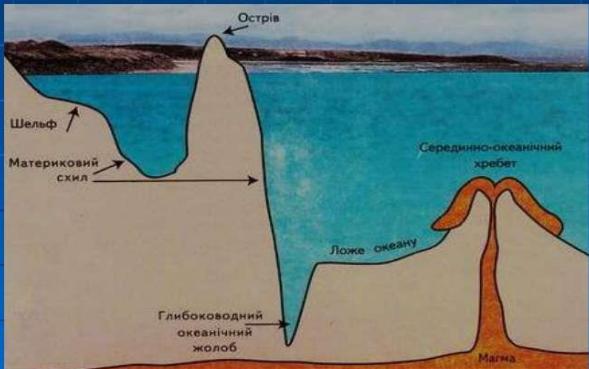

O‘tkinchi yoki oraliq zona. Dunyo okeanining alp geosinklinal mintaqasi uchun xarakterli. Okeanlarning chekka qismlarida, Shimoliy Muz okeanining hamma joyida materiklarning suv osti qismi to‘g‘ridan-to‘g‘ri o‘tkinchi zonasiz okean lojesi bilan tutashgan.

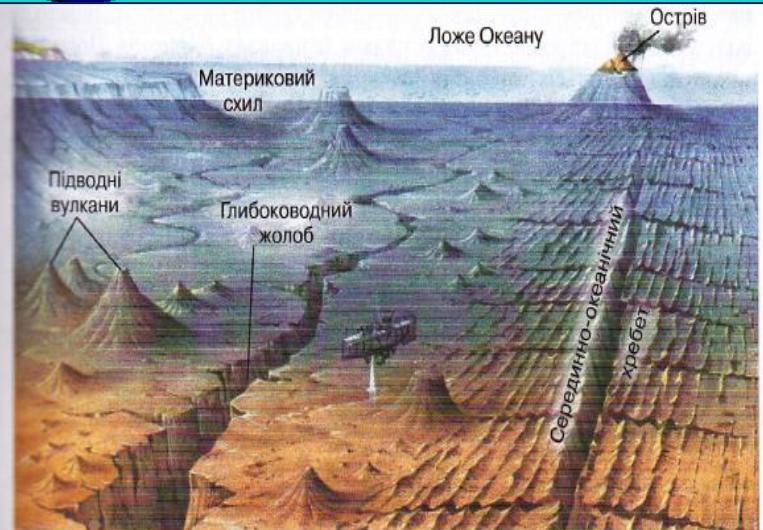

Рельєф дна океану

- Рельєф дна океану дуже складний. Для східної частини типові величезні уловгунни з рівним чи горбистим рельєфом, серединно-оceanічний хребет. Для західної частини характерне поєднання підводних хребтів, глибоководних жолобів, окремих гір, численних островів.
- Найбільша глибина Тихого океану (і всього Світового океану) 11 022 м в Маріанському жолобі, середня – 3976 м.

Uning maydoni $30,6 \text{ mln km}^2$ ga teng. Oraliq zona chuqurligi $4000\text{-}5000 \text{ m}$ gacha bo‘lgan botiqlar, yoysimon tizilgan orollar va chuqur suv osti cho‘kmalari kabi relef shakllaridan iborat.

Мал. 65. Рельєф дна Океану

Ложе океана

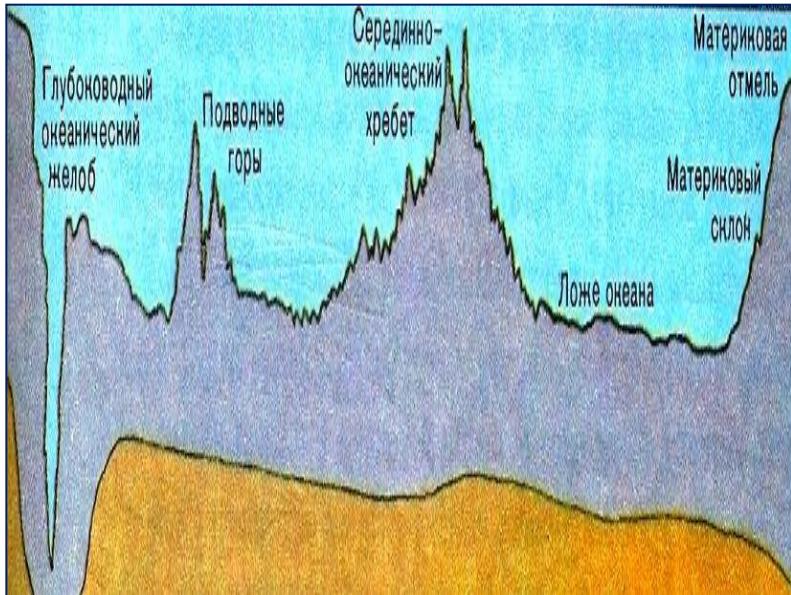
Ложе океана занимает более 70% его дна, оно имеет самые большие равнины – котловины, глубина которых от 4 до 7 тыс. м.

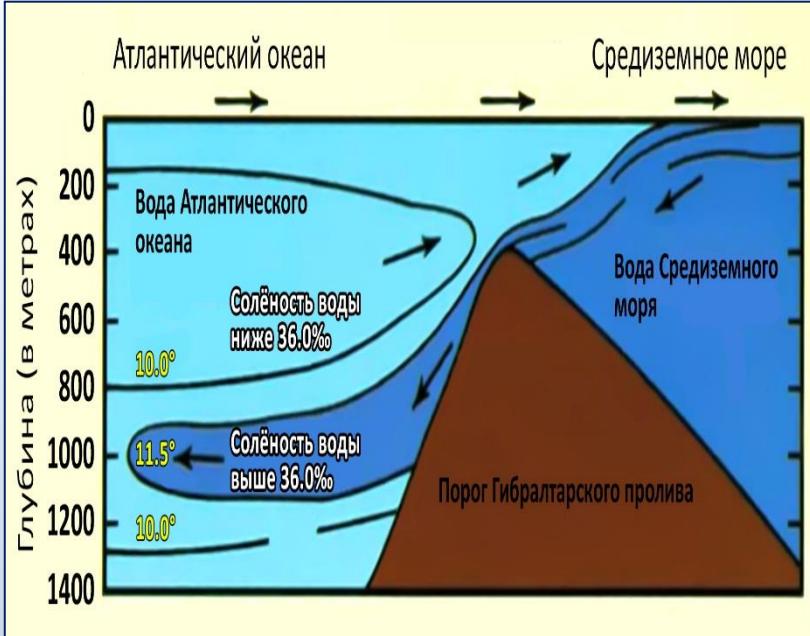
Okean lojesi.

Dunyo okeani tagi relefi va geologik strukturasining asosiy qismini **3000 - 6000 m chuqurlik** orasida joylashgan okean lojesi tashkil etadi. Maydoni **195 mln km²** yoki Dunyo okeani tagining **50%** dan ko‘proq maydonini egallaydi.

O‘rtalik okean tog‘ tizmalari.

*Dunyo okeani tagidagi global morfostrukturating to‘rtinchi yirik relef shakli bo‘lib, maydoni **55 mln km²** ni tashkil etadi. O‘rtalik okean tog‘ tizmalari barcha okeanlarni boshidan oxirigacha kesib o‘tgan. Umumiy uzunligi **60000 km** dan va eng keng joylari **1000 km** dan ziyod.*

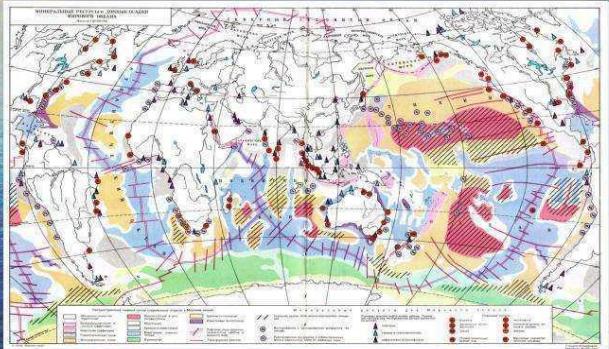
Okean suvining sho‘rлиги.

Dunyo okeani suvlari
murakkab kimyoviy eritma
bo‘lib, tarkibi **60 dan** ortiq
xilma-xil kimyoviy
komponentlardan iborat. Okean
suvining o‘rtacha sho‘rлиги
okean yuzasida **32 %** dan **37 %**
gacha, okean tagiga yachqin
qatlamda **34%** dan **35%** gacha
o‘zgaradi.

Okean yuzasidan bug‘lanadigan namlik, yog‘in suvlari va materiklardan oqib tushadigan suvlar Dunyo okeanining suv balansini tashkil etadi. Dunyo okeani yuzasidan har yili o‘rtacha 505 ming km³ suv bug‘lanadi. Bu suv qatlamining 1395 mm qalinligiga to‘g‘ri keladi. Okean yuzasiga yiliga o‘rtacha 458 ming km³ yog‘in tushadi. Bu suv qatlamining 1267 mm qalinligiga teng.

Минеральные ресурсы и донные осадки Мирового океана ; в частности Южного. Донные осадки Ю.о. имеют кремнистый, известняковый и глинистый состав(SiO₂)

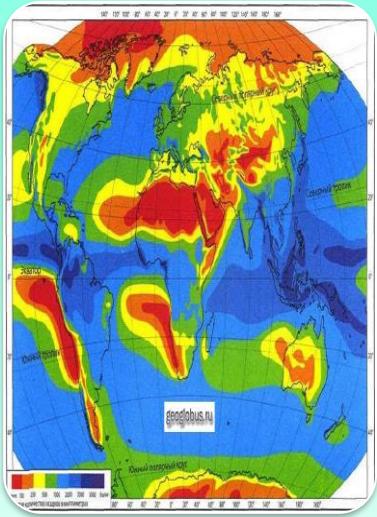

Maksimal yog‘in miqdori
ekvatorial zonada **3000 mm**,
ba’zi joylarda **4000 mm** dan
ham oshadi, tropik
mintaqalarda, ayniqsa Tinch va
Atlantika okeanlarining sharqiy
qismlarida **100-50 mm dacha**
kamayadi. Materiklardan
Dunyo okeaniga yiliga **47000**
km³ daryo suvi yoki **128 mm**
qalinlikdagi suv kelib qo‘shiladi.

Okean suvining harorati.

Okeanning yuza qatlami Quyoshdan keladigan energiyaning 99,6 % ini yutish qobiliyatiga ega, materiklarda esa bu ko'rsatkich **55-65 %** ni tashkil etadi.

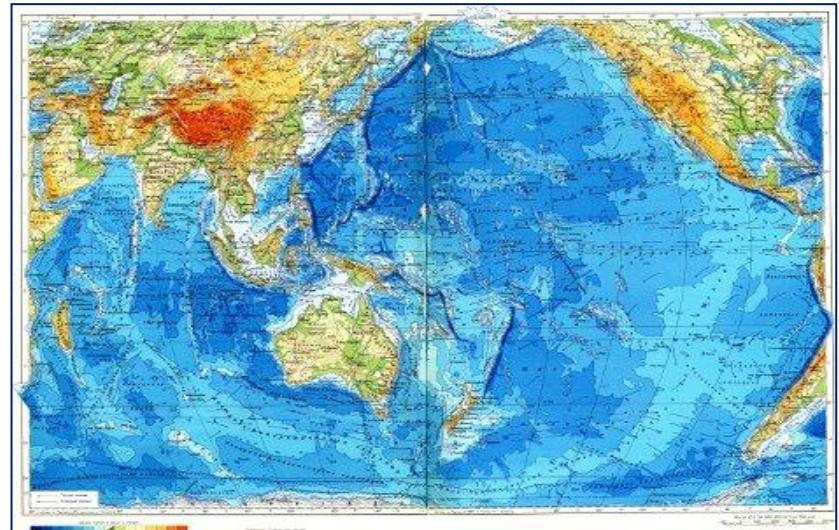
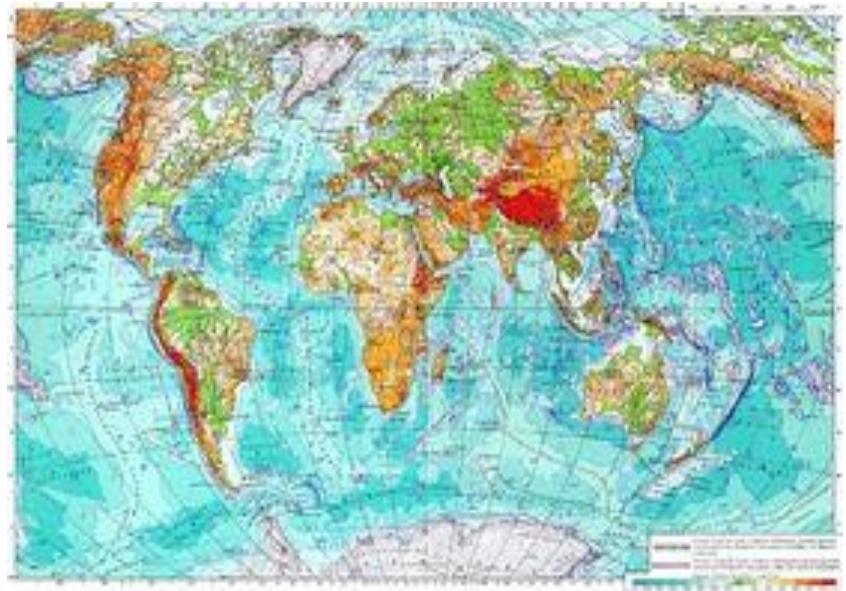
Okean yuzasidagi suvlarning o'rтacha yillik harorati **17,5 °S** ga, okean ustida **14,4 °S** ga teng.

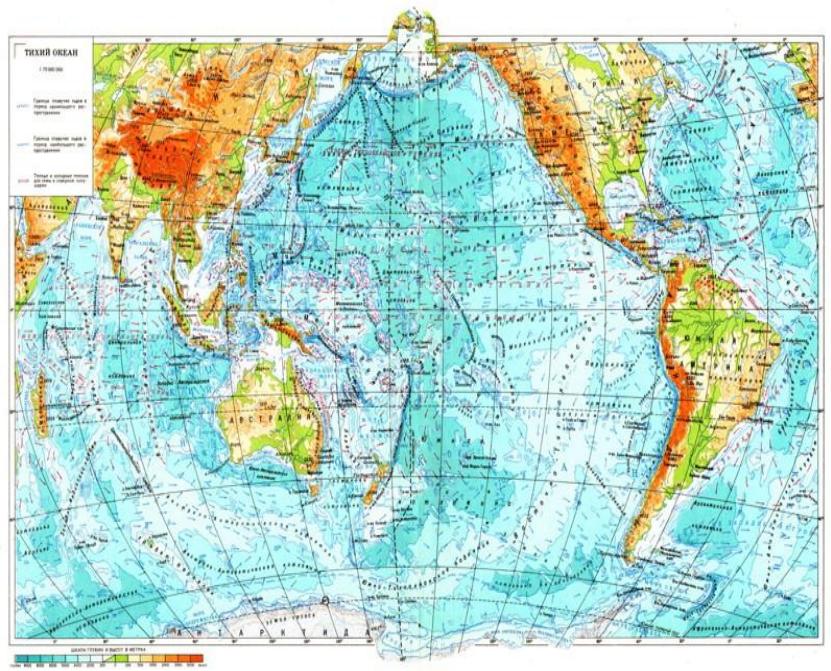
Okeanlar ichida eng issig'i Tinch okeani (**19,4 °S**), eng sovug'i Shimoliy Muz okeani (**-0,75 °S**) tashkil etadi.

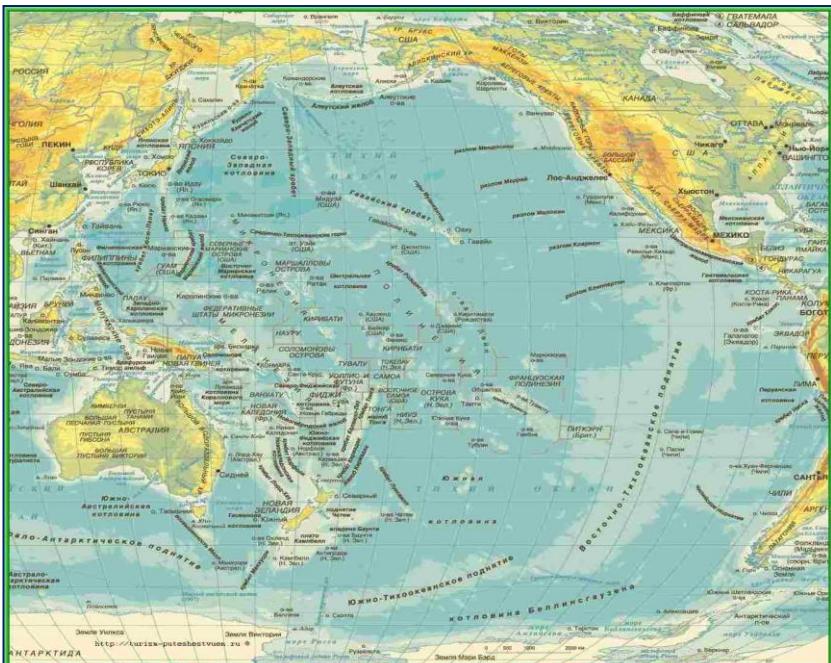
Hind okeaniga umumiya tavsif.

*Hind okeani egallagan **maydoni** 76 mln km² bo‘lib, uning katta qismi janubiy yarim sharga to‘g‘ri keladi. Okean 4 ta materik – Yevrosiyo, Afrika, Antarktida va Avstraliya oralig‘ida joylashgan.*

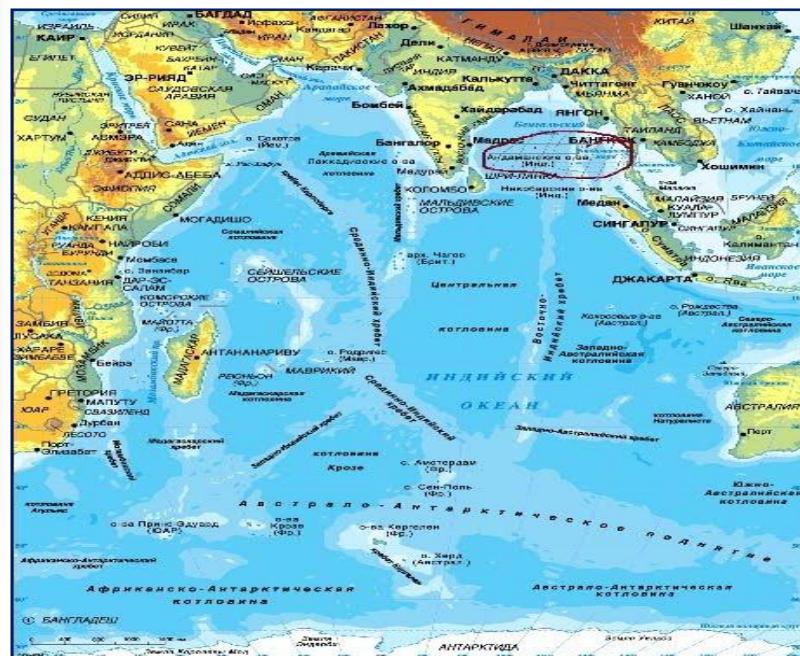
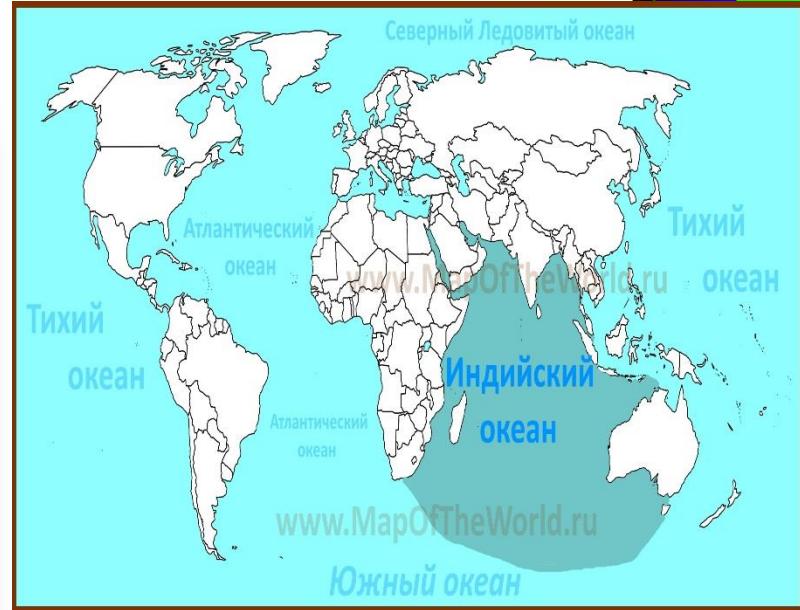

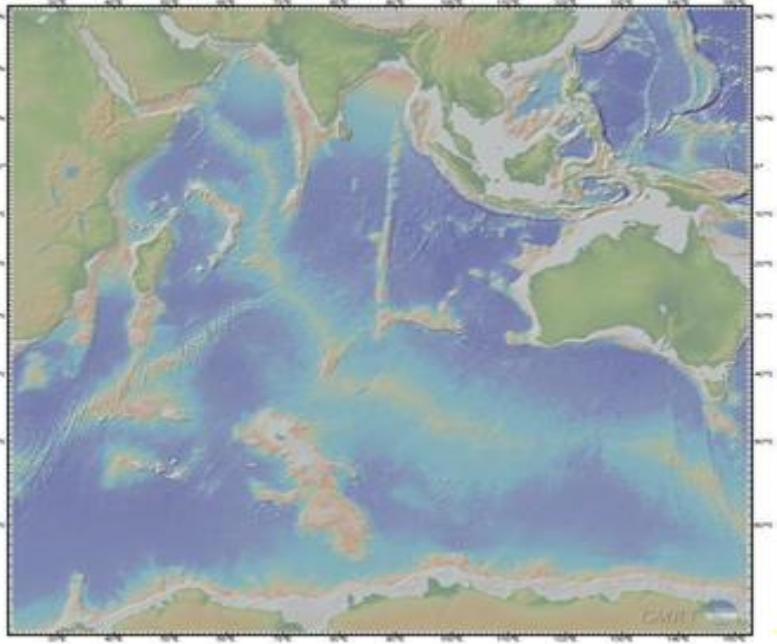
Fors, Bengaliya, Katta Avstraliya, Karpentariya qo‘ltiqlari, Qizil, Arabiston, Arafur va Timor dengizlari, undan tashqari Mozambik bo‘g‘ozи ham okean tarkibiga kiritiladi.

*Okeanning o‘rtacha
chuqurligi 3700 m bo‘lib, eng
chuqur joyi Yava oroli
yaqinida 7729 m (Zond) ni
tashkil etadi.*

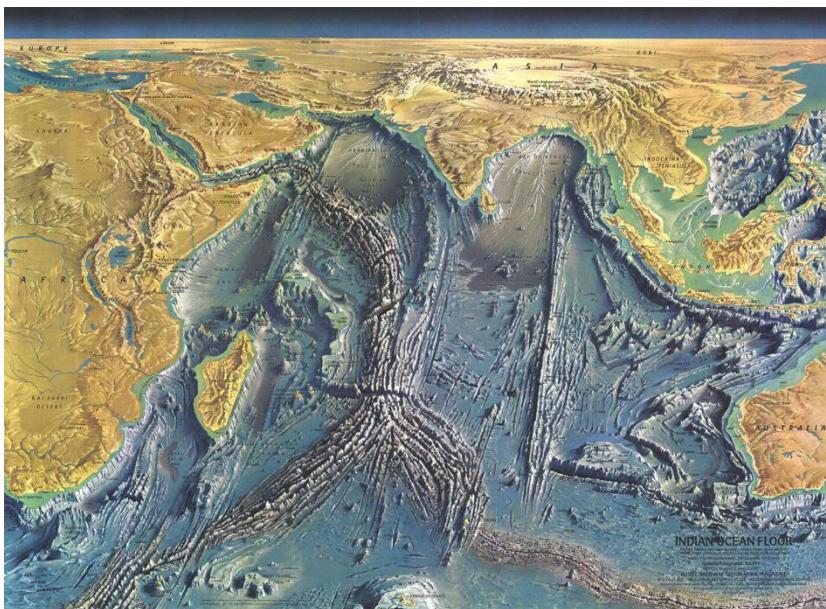
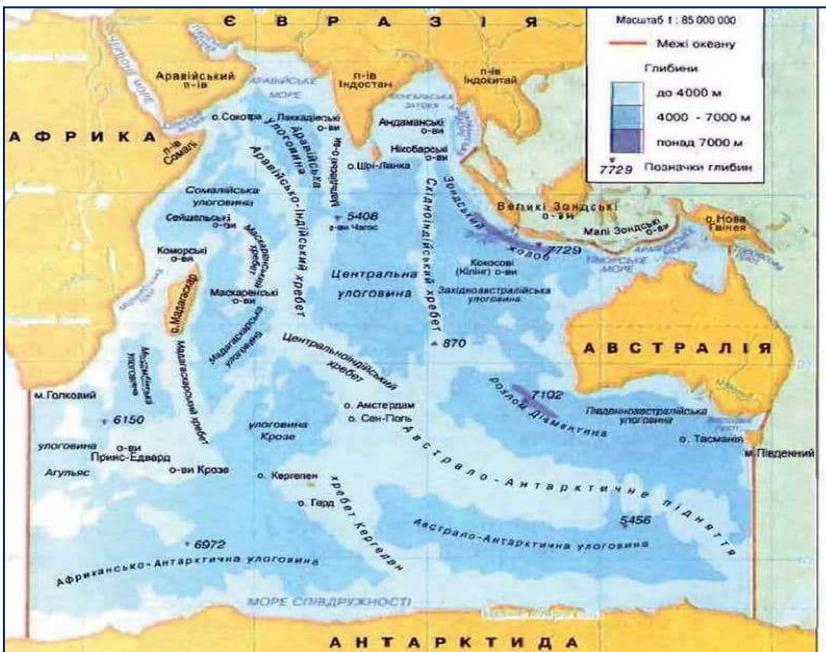
Okean ostida shimoldan janubga cho‘zilgan uch tarmoqqa bo‘lingan tog‘ sistemasi **Arabiston Hindiston, G‘arbiy Hind, Afrika-Antarktika va Markaziy Hind tizmalari** hamda **Avstraliya-Antarktika** ko‘tarilmasidan tashkil topgan. Bu tog‘ tizimining kengligi **400-800 km**, balandligi **2-3 km** ni tashkil qiladi.

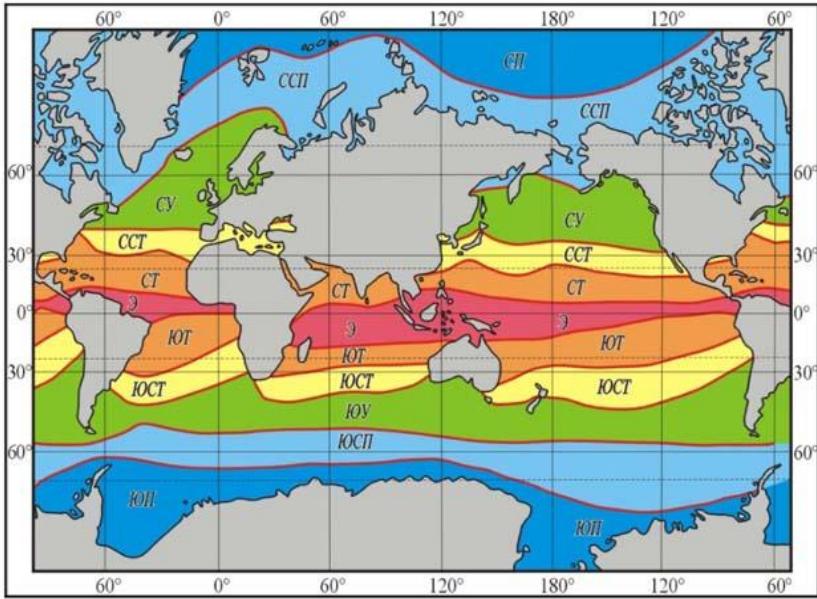

Hind okeanining suv osti
relefi va geologik tuzilishida
qirg‘oqlari bo‘ylab kambar
(100km gacha) materik
sayozligi (shelf) cho‘zilgan,
chuqurligi tashqi
chekkasida 50-200m ni
tashkil qiladi. Materik yon
bag‘ri tik zinalar hosil qilib
tushgan, ba’zi joylarda
Hind, Gang va boshqa
daryolarning suv osti
vodiylari bilan qirqilgan.

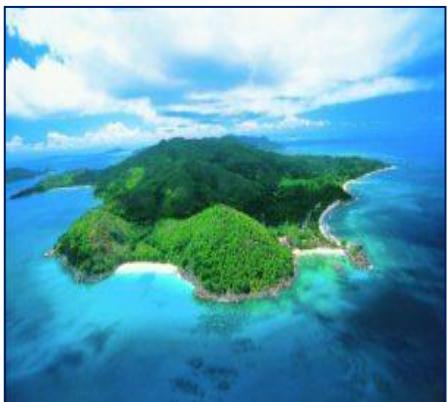
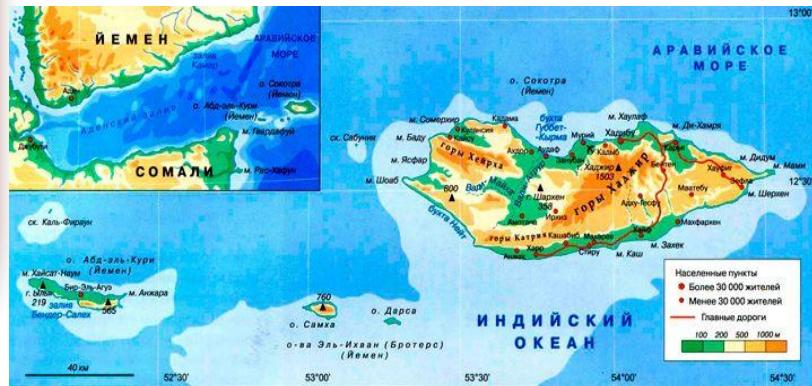
Hind okeani osti tizmalar, tog‘lar va balandliklar orqali bir qancha soyliklarga bo‘lingan. Ulardan eng yiriklari; **Arabiston soyligi**, **G‘arbiy Avstraliya soyligi**, **Afrika-Antarktika soyligi** kabilar bo‘lib, soyliklar tagi materik yaqinida akkumliyativ tekisliklar va markaziy qismi sertepa tekisliklardan iborat.

Okeanning katta qismi ekvatorial, subekvatorial, tropik va subtropik va subantarktika iqlim mintaqalarida joylashgan. Yog'in miqdori quruqlikdagiga nisbatan ancha ko'p bo'lib, okean suvi iliq + 30° S gacha yetadi. Okean yuzasidagi suvning o'rtacha sho'rлиgi 35%₀ dir. Qizil dengizda suvning sho'rлиgi 42% gacha yetadi.

Hind okeanida dunyoda
ovlanadigan baliqning atigi 5%
i to‘g‘ri keladi. Materik orollar
**Madagaskar, Shri-Lanka,
Sokotra, vulkanik orollar
Maskaren, Kroze, Prins-
Eduard orollari va marjon
orollar Maldiv, Lakkadiv,
Chogos, Kokos orollari mavjud**

*Эътиборингиз учун
рахмат!*